

Identifikace klienta podle zákona proti praní špinavých peněz – výhled do budoucna

Je naprosto logické, že přesuny majetku lze zpětně trasovat pouze za pomoci úplných a správných identifikačních údajů, a proto AML zákon klade na řádné provádění identifikace velký důraz a poměrně přesně stanoví, za jakých podmínek a jakým způsobem je nutno identifikaci klienta provádět. V rámci tohoto článku bychom se rádi zamysleli nad výhodami a nevýhodami jednotlivých níže popsaných způsobů identifikace klienta, a to především z pohledu aplikační praxe, a současně zvážili potenciální využití a přínos nových moderních technologií, jejichž vzrůstající vliv a dostupnost do budoucna zřejmě nelze ignorovat.

Identifikaci klienta, tak jak ji zná a připouští AML zákon, lze v zásadě rozdělit do třech typů. Prvním typem je identifikace provedená za fyzické přítomnosti klienta, tzv. face-to-face identifikace, tedy identifikace provedená tváří v tvář.

Jak název napovídá, tuto identifikaci je nutno provádět v přímém vizuálním kontaktu, tedy v bezprostřední blízkosti, a nelze ji nahradit technickými prostředky jako například video call apod. Ačkoli lze namítat, že v době moderních technologií je tento způsob identifikace příliš konzervativní a zastaralý a měl by ustoupit digitálním prostředkům, neboť řada klientů zejména mladší generace nemá zájem docházet na pobočky bank a stále více se přiklání k on-line postupům, je třeba uvést, že identifikace face-to-face má v systému opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (AML opatření) zcela oprávněně své nezastupitelné místo a do budoucna lze očekávat, že i nadále bude

Podstata identifikace převzaté spočívá v tom, že povinná osoba převezme již zjištěné identifikační údaje klienta od jiného subjektu. Tato identifikace může mít několik podob.

plnit roli základního způsobu identifikace klienta. Důvodem je zejména ta skutečnost, že na základě identifikace provedené tváří v tvář lze získat nejspolehlivějším způsobem nejen identifikační data, ale zkušenosti a správné školení pracovníci poboček dokáží odhalit i řadu informací významných pro odhalování trestné činnosti a jejich výnosů.

Identifikace zprostředkovaná

Druhým typem je identifikace zprostředkovaná, kterou provede na žádost klienta nebo povinné osoby notář (i zahraniční) nebo kontaktní místo veřejné správy (CzechPOINT), a to zásadně pro konkrétně stanovený účel. O takto provedené identifikaci je sepsána veřejná listina, přičemž notář i kontaktní místo veřejné správy mají ze zákona povinnost vést samostatnou evidenci veřejných listin o identifikaci. Tento způsob identifikace je v praxi využíván spíše sporadicky.

Identifikace převzatá

Třetím a posledním typem je takzvaná identifikace převzatá, jejíž podstata spočívá v tom, že povinná osoba převezme již zjištěné identifikační údaje klienta od jiného subjektu. Převzatá identifikace, kterou upravuje § 11 AML zákona, může mít několik podob, které nyní blíže rozebereme, a to včetně rizik, které představují. Pro všechny však platí, že v případě zvýšeného rizika zneužití pro legalizaci výnosů z trestné činnosti, které povinná osoba zjistí u produktu, klienta nebo konkrétního obchodu, nelze tyto postupy použít a je třeba přistoupit k základní face-to-face identifikaci. Není zajisté třeba dodávat, že identifikační data lze předat či převzít pouze se souhlasem klienta.

AML zákon připouští následující způsoby převzaté identifikace:

Identifikace převzatá od úvěrové nebo finanční instituce: Jedná se zřejmě o nejvyužívanější způsob převzetí identifikace mezi spolupracujícími povinnými osobami a současně způsob, který nejméně zatěžuje klienta. Výhodou tohoto postupu rovněž je, že je přípustný pro všechny povinné osoby vyjmenované v AML zákoně. Pro tuto identifikaci je charakteristické, že vyžaduje dohodu mezi spolupracujícími povinnými osobami, přičemž pře-

bírající povinná osoba v konečném důsledku zodpovídá za řádné splnění povinností souvisejících s identifikací. Lze předpokládat, že tento způsob identifikace budou využívat i fin-techy poskytující službu nepřímého dání platebního příkazu a službu informování o platebním účtu.

Identifikace předávaná mezi právními profesemi: Obdobně jako v předchozím bodě je upraveno i převzetí identifikačních dat pro notáře, advokáty, auditory, daňové poradce nebo účetní.

Identifikace provedená vázaným zprostředkovatelem: Tento postup je přípustný pouze pro úvěrové a finanční instituce. Identifikace je v tomto případě provedena osobou, která jedná jménem a na účet povinné osoby a je vázána jejími vnitřními předpisy. Jedná se o postup, který je v praxi velmi často využíván. V praxi byla zaznamenána rizika spočívající v nedostatečně provedené identifikaci ze strany zprostředkovatele (zmocněnce), nerozpoznání falešných či pozměněných dokladů totožnosti, případně jiný obdobný typ liknavosti či nedostatečné zkušenosti.

Identifikace provedená investičním zprostředkovatelem: Opět se jedná o postup, který mohou využít pouze úvěrové nebo finanční instituce, a to při poskytování investičních služeb. Identifikaci v tomto případě provádí investiční zprostředkovatel, který je od roku 2017 zařazen mezi povinné osoby.

Identifikace „na dálku“: Jedná se o velmi často využívanou metodu identifikace, kterou mohou opět využít pouze úvěrové a některé finanční instituce, a to v případě uzavírání písemné smlouvy o poskytnutí finanční služby. Podle aktuální právní úpravy může být v tomto případě klientem fyzická i právnická osoba. V případě využití tohoto postupu zašle klient nebo fyzická osoba za klienta jednající (e-mailem, poštou, kurýrem) povinné osobě kopie dokladu totožnosti a dalšího podpůrného dokladu, z nichž lze zjistit identifikační údaje, a kopii dokladu potvrzujícího existenci účtu vedeného na jméno klienta. První platba ze smlouvy, pro jejíž účel je identifikace prováděna, musí být následně uskutečněna prostřednictvím účtu, jehož existence byla dokladována. Jak již bylo uvedeno, jedná se v praxi o jednu z nevyužívanějších metod identifikace, kdy doložená data jsou následně nepřímo ověřována prostřednictvím platby z již existujícího bankovního účtu. Bohužel má tento způsob identifikace celou řadu slabin, a to především v tom ohledu, že povinné osobě jsou dokládány pouze kopie dokladů totožnosti a dokladů o účtu, které lze velmi snadno padělat.

Aplikační praxe dlouhodobě ukazuje, že tento způsob identifikace je velmi rizikový, ačkoli se jedná o způsob, který je pro klienta velmi pohodlný a nezatěžující. I přes veškerá zjištěná rizika se aktuálně vedou diskuze o rozšíření identifikace „na dálku“ i pro další typy povinných osob. Z hlediska prevence výše popsaných rizik by však bylo z praktického pohledu vhodné doplnit tuto metodu identifikace

o další bezpečnostní prvky, jako je například video identifikace, která je jistě spolehlivější než zaslání kopií dokladů totožnosti.

Identifikace pomocí elektronického podpisu (elektronická identifikace): V rámci tohoto postupu klient potvrzuje svá identifikační data kvalifikovaným elektronickým podpisem. Tento způsob distanční identifikace byl zákonem umožněn od roku 2017 a je přípustný pro všechny povinné osoby.

Pokud jde o výhled do budoucna, považujeme za nezbytné zopakovat, že jediným plnohodnotným identifikačním postupem bude i v budoucnu jednoznačně identifikace tváří v tvář, kterou je třeba rovněž považovat za nejbezpečnější z pohledu AML. Na druhou stranu nelze ignorovat stále se rozvíjející technologie, které umožňují kvalitně snímat a porovnávat obraz, zvuk či biometrické údaje, stejně jako nelze ignorovat stále se zvyšující touhu klientů po komfortu, který představují on-line metody, a prudce se zvyšující počítačovou gramotnost nové generace. Lze proto očekávat, že do budoucna bude AML zákon reflektovat i nové možnosti identifikace klienta, které ve svém konečném důsledku mohou být bezpečnější a spolehlivější než metody stávající. Na závěr je třeba uvést, že ačkoli se postupujícím výše uvedeným trendům zřejmě nelze do budoucna bránit, vždy je třeba velmi pečlivě vyhodnocovat rizikovost nových způsobů identifikace z pohledu AML.

Článek si kladl za cíl přiblížit možnosti provádění identifikace klienta podle AML zákona za současného pohledu do budoucna s reflexí nových moderních technologií, a to včetně situací, které jsou z hlediska aplikační praxe problematické. Autoři uvítají jakékoli dotazy, připomínky či podněty na e-mailové adresy: michaela.hladka@fau.mfcr.cz; jiri.hylmar@fau.mfcr.cz.

B | Text Michaela Hladká, Jiří Hylmar, FAU
www.bankovnictvionline.cz

Příklady identifikace v praxi

Face-to-face identifikace

Na základě kontaktu pracovníka povinné osoby (velmi často přepážkoví či klientští pracovníci bank) lze získat celou řadu velmi významných informací pro účely boje proti praní špinavých peněz. Jedná se například o informaci, že klient je doprovázen třetí osobou, která za něj jedná, přičemž klient sám není schopen zodpovídat dotazy ohledně předmětu podnikání, očekávaných transakcí, apod. (v tomto případě se jedná o tzv. „bílého koně“ využívaného zejména v případech daňových podvodů a další závažné hospodářské trestné činnosti). Důležité jsou rovněž informace týkající se sociálního statusu klienta v porovnání s deklarovanou obchodní činností a očekávanými platbami. Obdobným způsobem bylo rovněž odhaleno několik případů vydírání seniorů skupinami pachatelů, kteří pod různými pohrůzkami požadovali vybrání prostředků v hotovosti z banky a jejich předání. V některých případech byly ze strany pracovníků bank zjištěny i vysoce nadstandartní informace jako například registrační číslo vozidla doprovázející osoby, což významně přispělo k odhalení pachatele.

Identifikace „na dálku“

Skupina pachatelů si prostřednictvím identifikace na dálku založila více než 50 bankovních účtů vedených pro fiktivní fyzické osoby. Při zakládání účtů byly bance zaslány kopie falešných dokladů totožnosti a kopie výpisu z účtu, na němž bylo pozměněno jméno majitele účtu. Iniciační platby byly zasílány ve výši 1 Kč. Na takto založené účty byly následně načerpány spotřebitelské úvěry ve výši tisíců až desetitisíců Kč, které byly následně okamžitě vybírány v hotovosti a pochopitelně nespláceny. Celková způsobená škoda dosahovala výše stovek tisíc Kč.

”

Jediným
plnohodnotným
identifikačním postupem
bude i v budoucnu
jednoznačně identifikace
tváří v tvář.